

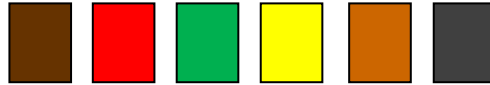
Vejce bylo od pradávna symbolem plodnosti, úrody (okládalo se například do polních brázd), ale i symbolem života, narození, návratu jara, slunce a díky skořápce i symbolem bezpečí (vejce skořápky byly nalezeny i v základech domů). Barvené skořápky známe z archeologických nálezů na jižní Moravě už z počátku 11. století. Barvení znásobovalo zázračnou moc vajec při jarních obřadech. Oblíbená byla zvláště červená, která byla chápána jako barva života, krve, tepla a lásky. I název kraslice pochází ze staroslovanského označení červené barvy („krasný“ = červený). A odtud je jen kousek ke kráslení, kraslení či ke kraslici.

Vajíčko bylo též pomalováváno nejrůznějšími magickými symboly, runami a znaky, aby se znásobil jeho magický účinek. Symboly se postupně změnilly spíše na dekorativní ornamenty.

Vejce, která byla určena jako dar, zůstávala dříve syrová, neboť vařením by se ztratila jejich kouzelná moc. Až mnohem později se začaly uplatňovat tzv. vejdušky (vyfouknuté vejce skořápky). Díky nim mohly totiž malárečky chystat kraslice v průběhu celého roku a pokrýt tak poptávku po stále komerčněji využívaném zboží. Takové kraslice jsou chápány spíše jako dekorace či výtvarný artefakt, ale vy si doma pro koledučky připravte vejce určitě vařená!

S barvením vajec si dříve museli umět poradit jinak než s pomocí kupovaných barev, které znáte vy z dnešních obchodů. Vaše praprababičky k tomu potřebovaly složitě i jednodušší odvary z nejrůznějších rostlin a dalších přísad. Přidej barvy z následující nabídky k odpovídajícím starým recepturám:

- o povář jarní osení, petrželovou nať nebo kopřivy, temnější barvy dosáhneš přidáním kamence (můžeš louhovat i listí jasanu, břízy, barvínku, nyrty, jeteliny či jmelí)
- o vylouhuj kůru plané jabloně, květy dřínu nebo šafránu v kořalce (použít lze i oves, kmín, zázvor či lípový květ)
- o vejce obarví ve vývaru z cibulových slupek
- o povář kůru z černé olše se skalicí nebo vař kousek rezavého železa v láku kyselého zeli
- o vejce obarví ve vývaru z černé kávy nebo dubové, olšové a březové kůry (přidej též ocet a sůl)
- o povář rozdrcené fěrnambukové dřevo, přidej pivo, ocet a trochu utlučeného kamence, vejce vlož do vařícího roztoku

(tzv. fěrnambukové dřevo se k nám od první poloviny 19. století dováželo z Jižní Ameriky)

Ornamentální motivy a nápisy na vejcích hovoří o lidské lásce, toužení, štěstí, ale i neštěstí a smutku. I u nás na výstavě najdeš spoustu takových vyznání. Doplni jednoduchý rým, kterými se dříve slečny a paní snažily potěšit svého milého:

„Na koho vzpomínám
tomu vajíčko . . . . .“

Komu vajíčko daruju,
toho upřímně . . . . .

V malovaném vajíčku
posílám ti . . . . .

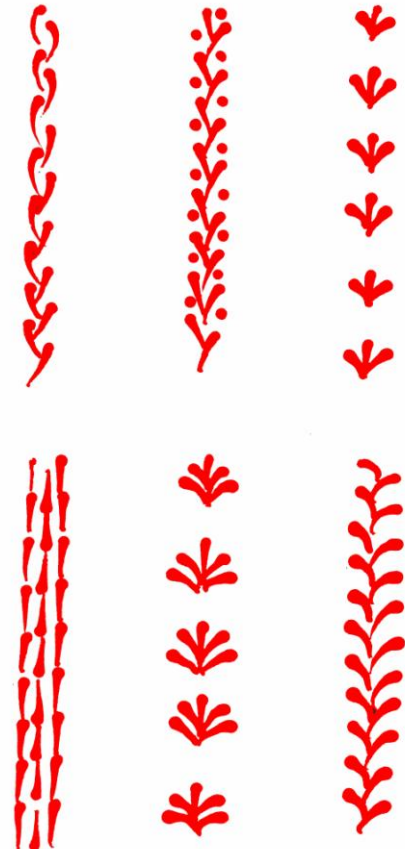
„Komu to vajíčko dám
toho navždy ráda . . . . .“

„To vajíčko malovaný
z lásky k tobě . . . . .“

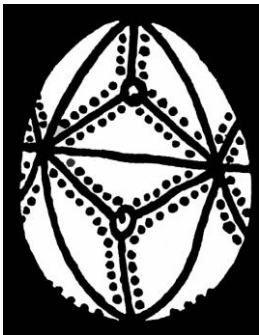
Jak budeme kráslit vejce u nás v muzeu? Do lžice připevněné nad kahánkem oložíme kousek včelího vosku (po rozpuštění ho lze přibarvit voskovkou). Vosk nabere na špendlík s hlavičkou a co nejrychleji naneseš na skořápku tak, aby vznikaly typicky české kapkovité a slzičkovité čárky, tečky nebo obloučky.

Vyzkoušej si kresbu voskem přímo do tohoto vzorníku. Které tvary ti šly nejlépe?

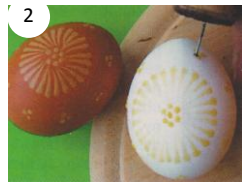
Vymaluj si kraslice s tradičními vzory z Čech,
Moravy a Slovenska.

Pokus se pojmenovat nejznámější tradiční
způsoby zdobení kraslic. K popisu techniky na
vedlejší stránce přičiň odpovídající obrázky.
Exponáty ve výstavě ti pomohou.

Gravírování
(tzv. vyškrabované
rejsky)

Plastická kresba
voskem

Vícebarevná
negativní vosková
batika

Zelové kraslice
(pozitivní batikování
voskem)

Rezervování vzoru
pomocí rostlin

Zdobení slámou

❖ Bílé vejce se obarví tmavší barvou
(popřípadě černou tuší) a pak se ostrým rydlem
vyřívá nejčastěji květinový motiv. Technika
spočívá v jemných čarách, jimiž jsou květky a
lístky stínované.

❖ Na povrch vajíčka se přiloží listky či
květka a obalí se gázou, silonovou punčochou či
záclonovinou. Po ovázání textilu se vejce ponoří
do barvy či uvaří v cibulových slupkách. Po
sejmutí tkaniny a rostlin se vejce opláchně, osuší a
vyleští.

❖ Zupravených, očistěných a
vyžehlených stébel se nastrohují nebo vysekají
průbojněkem drobounek tvary, které se lepí na
tmavě obarvené vajíčko. Touto technikou se
vytváří především hvězdice a geometrické květy.

❖ Bílé vejce se obarví a hustě pokreslí
voskem. Poté se na 10 minut ponoří do roztoku
z dílu vody a dílu octa. Ocet vyleptá barvu, která
zůstala mimo pokreslené plochy (dříve se tato
vejce leptala kyselou vodou ze zelí).

❖ Na bílé vejce se voskem nakreslí
základní vzory a poté se ponoří do světlé
(nejčastěji žluté) barvy. Po nakreslení dalšího
ornamentu se vajíčko vloží do červené barvy.
Následují další ornamenty voskem. Nakonec se
vejce barví v nejtmaší barvě či se potře štětcem s
černou tuší a opatrně se setře vosk.

❖ Bílá či obarvená vejce se zdobí voskem.
Kresba ze 4 dílu roztavených barevných či bílých
voskovek a 1 dílu včelího vosku se nanáší na
skořápku špendlíkovou hlavičkou a dále se již
neupravuje.

*Kravé listy k tvůrčím
velikonočním dílům*

Muzeum Mladoboleslavsko
výstavy kraslic
v Galerii na arkádě
a v muzejní herně (v Muzeionu)
na mlado-boleslavském hradě
duben 2011

